

Universitets- og Bygningsstyrelsen
Bredgade 43
1260 København K

Den 15. december 2010
BBA/ka

Att.: Helga Øregaard Dam

ubst@ubst.dk

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af universitetsloven

AC har den 11. november 2011, fra Universitets- og Bygningsstyrelsen, modtaget udkast til forslag til lov om ændring af universitetsloven til høring. AC har udsendt udkastet til høring i medlemsorganisationerne og skal på den baggrund fremkomme med bemærkninger.

Ændringsforslaget er en del af opfølgningen på den internationale universitetsevaluering i 2009 og indeholder i AC's optik, en række forbedringer i forhold til den nuværende universitetslov. AC vil gerne kvittere forligspartierne og Videnskabsministeriet for beslutningen om at gennemføre en egentlig universitetsevaluering samt, at man med ændringsforslaget har lyttet og reageret på den kritik, som det internationale evalueringspanel rettede i forhold til universitetslovens bestemmelser. Når dette er sagt, er det dog afgørende vigtigt for AC at få mindet om betydningen af en egentlig styringsreform, der rækker ud over ændringer i universitetsloven.

Evalueringspanelet rettede en meget præcis kritik mod den danske universitetspolitik for at være præget af en uheldig mistillid til sektoren. AC er enig i denne kritik og finder, at ændringerne i balancerne i universiteternes finansiering, herunder særligt i den offentlige forskningsfinansiering gennem de seneste år, har været en af de mest afgørende faktorer i forhold til styring af udviklingen på universiteterne, i forskningsmiljøerne og for den enkelte videnskabelige medarbejders forskningsfrihed.

Det er derfor nødvendigt at være bevidst om, at universitetsloven kun er én ud af flere styringshåndtag, der indrammer universiteternes og den enkelte videnskabelige medarbejders vilkår. De betydelige indskrænkninger i universiteternes økonomiske dispositionsmuligheder, der er sket i løbet af 2010 bidrager således til billedet af en samlet styring, der ikke understøtter universiteternes behov for langsigtet planlægning og forudsigelige rammer for deres forsknings- og uddannelsesindsats.

Det fremlagte lovudkast lægger op til en række ændringer af bestemmelserne, der regulerer universiteternes indre forhold. Særligt finder AC følgende ændringer væsentlige for en positiv bedømmelse af det samlede ændringsforslag:

Forskningsfrihed

Ændringsforslaget anerkender vigtigheden af - ikke kun den institutionelle forskningsfrihed - men også, at den enkelte forskers forskningsfrihed er afgørende for den forskning, der udføres på et universitet. Sammenhængen mellem den individuelle og den institutionelle forskningsfrihed er blevet tydeliggjort, idet den enkelte

forskere forskningsfrihed som noget nyt, er skrevet ind i formålsparagraffen. Endvidere er der sket en præcisering af instruktionsbeføjelsen, der betyder, at de videnskabelige medarbejdere ikke kan pålægges opgaver i hele deres arbejdstid, idet en sådan instruktion reelt ville fratage dem deres forskningsfrihed.

Medbestemmelse og medinddragelse

Ændringsforslaget anerkender betydningen af medarbejdernes medbestemmelse og medinddragelse "i videnskabelige og uddannelsesmæssige samt betydningsfulde intra-universitære anliggender", jf. bemærkningerne til nr. 5. AC skal samtidig fremhæve det positive i, at ledelsen på alle niveauer gøres ansvarlig for, at der i samarbejde med medarbejderne udvikles procedurer og organisatoriske mekanismer til sikring af dette. Endvidere, at der skal udarbejdes nærmere standarder for, hvilke handlemuligheder studerende og medarbejdere har, hvis de oplever, at den nærmeste leder ikke følger vedtægtsbestemmelserne om medbestemmelse og medinddragelse eller standarderne for god ledelse.

Da graden af medbestemmelse og medinddragelse ikke kun er strukturbetinget, men i vidt omfang også kulturbetinget, støtter AC, at der senest 3 år efter lovens ikrafttræden følges op på, hvorvidt universiteterne i tilstrækkelig grad har levet op til deres ansvar om, at sikre medarbejdernes og studerendes medbestemmelse og medinddragelse. En sådan opfølgning skal naturligt omfatte medarbejdernes og studerendes oplevelse af graden af medbestemmelse og medinddragelse. Heraf følger i AC's optik, at en negativ vurdering, det vil sige hvor lovens ånd ikke i tilstrækkelig grad vurderes til at være blevet fulgt, nødvendigvis må resultere i lovstramninger.

Akademisk råd

Med ændringsforslaget bliver det muligt at oprette akademisk råd på mere end ét niveau. AC skal her understrege akademisk råds særlige rolle i forhold til, at sikre "medbestemmelse og medinddragelse i væsentlige beslutninger", jf. nr. 5. Anden vigtig ændring er, at rektor ikke længere er født formand for akademisk råd, men at formanden fremover skal vælges blandt akademisk råds midte.

Akademisk råd har fortsat til opgave at udtale sig om vigtige områder såsom den interne fordeling af bevillinger og centrale strategiske forsknings- og uddannelsesområder og planer for vidensudveksling. Det er her vigtigt at erindre om, at evalueringspanelet kritiserede universiteternes interne praksis for i realiteten af have dekoblet akademisk råd fra strategi- og beslutningsprocesserne. AC skal derfor foreslå, at opfølgningen efter 3 år har et særligt fokus på akademisk råds rolle og funktion i forhold til medbestemmelse og medinddragelse.

Organisatoriske frihedsgrader

Universiteterne får øgede frihedsgrader til at fastlægge deres interne organisering, idet den nuværende universitetslovs meget detaljerede bestemmelser for så vidt angår fakulteter og institutter bortfalder. AC finder, at universitetsloven hermed bliver bragt i bedre overensstemmelse med det meget differentierede universitetslandskab, som er opstået efter fusionerne i 2007 mellem universiteter og sektorforskningsinstitutioner - ikke mindst på profil, størrelse og faglige bredde.

Udpegning til bestyrelsen

Endelig bifalder AC, at det fremover ikke længere vil være muligt at benytte selvsupplering ved udpegning af eksterne bestyrelsesmedlemmer. Med få undtagelser, har selvsupplering udviklet sig til at være den gængse udpegningsmodel. Givet fordi modellen er enkel og nem at håndtere, men også problematisk, fordi den ikke i

tilstrækkelig grad sikrer en nødvendige åbenhed og gennemsigtighed i udpegningsprocessen.

Specifikke bemærkninger:

Nr. 1 (§ 1, stk. 2)

Med ændringsforslaget får universiteterne status af selvejende statsfinansierede institutioner indenfor den offentlige forvaltning. AC noterer sig, at det af bemærkningerne til lovforslaget fremgår, at ændringen i status ikke i praksis får nogen substantiel betydning for universiteterne. Ikke desto mindre synes denne vurdering ikke at nyde opbakning fra sektoren, hvorfor AC skal foreslå, at der sker en afklaring herom mellem universiteterne, Finansministeriet og Videnskabsministeriet.

Nr. 2 (§ 2, stk. 2)

Formålsparagraffens stk. 2, er omformuleret således, at "Universitetet har forskningsfrihed. Universitetet skal værne om universitetets og den enkeltes forskningsfrihed og om videnskabsetik." Som nævnt under de generelle bemærkninger til ændringsforslaget, er AC enig i vigtigheden af, at få præciseret den enkelte forskers forskningsfrihed, herunder, at universitetet nu skal værne om den enkeltes forskningsfrihed.

Nr. 5 (§ 10, stk. 6)

I § 10, der regulerer bestemmelserne for bestyrelsens virke, er indføjet et nyt stk. 6, med følgende ordlyd: "Bestyrelsen sikrer, at der sker medbestemmelse og medinddragelse af medarbejdere og studerende i væsentlige beslutninger." AC støtter, at medbestemmelse og medinddragelse hermed er blevet et bestyrelsesanliggende, hvorved vigtigheden af medarbejdernes medbestemmelse hermed understreges.

AC finder samtidig, at bestemmelsen nødvendigvis må have som konsekvens, at bestyrelsen med jævne mellemrum får forelagt fx trivsels- og medarbejdertilfredsedsundersøgelser og selvangivelser fra akademisk råd, studienævn, ph.d.-udvalg mv. til drøftelse med henblik på at vurdere eventuelle nye tiltag og initiativer. Ligeledes skal AC foreslå, at denne bestemmelse kommer til at indgå i den politiske opfølgning efter 3 år på universiteternes praksis for medarbejder og studerendes medbestemmelse og medinddragelse.

Nr. 8 (§ 12, stk. 4)

Som nævnt indledningsvist, hilser AC det velkomment, at der med ændringsforslaget gøres op med den uheldige udbredelse af selvsupplering, som model for udpegningsorganer af eksterne bestyrelsesmedlemmer. Det fremgår af bestemmelsen, at "Universitetet nedsætter et organ, der indstiller de udefra kommende bestyrelsesmedlemmer (indstillingsorganet). Universitetet nedsætter et andet organ, der udpeger de udefra kommende medlemmer (udpegningsorganet). Indstillings- og udpegningsorganerne må ikke være identiske." AC finder, at der hermed er skabt basis for en nødvendig åben og gennemsigtig udpegningsproces.

Nr. 11 (§ 13, stk. 1-2)

Med ændringsforslaget bliver bestemmelserne omkring vedtægten samlet under én paragraf, hvilket AC ser som en naturlig konsekvens af den større fleksibilitet universiteterne nu får, i forhold til at fastlægge deres interne organisering mv. AC finder det her vigtigt, at understrege ændringsforslagets bemærkninger til nr. 5 (§ 10, stk. 6), der omhandler de nærmere procedurer for medbestemmelse og medinddragelse, der skal medtages i vedtægten. Bemærkningerne er meget præcise i formuleringen af forventningerne til universiteternes praksis herfor, jf. AC's indledende

bemærkninger vedr. medbestemmelse og medinddragelse. AC skal derfor foreslå, at opfølgningen efter 3 år skal tage udgangspunkt i disse bemærkninger.

Nr. 14 (§ 14, stk. 1, pkt. 2)

Det fremgår af bestemmelsen, at "Den øvrige ledelse varetager sine opgaver efter bemyndigelse fra rektor." Jf. AC's indledende bemærkninger, hilser AC det velkomment, at ændringsforslaget gør op med de nuværende meget detaljerede bestemmelser om universiteternes interne organisering for så vidt angår fakultets- og institutniveauet.

Nr. 15 (§ 14, stk. 6)

Det fremgår af bestemmelsen, at "Rektor kan pålægge medarbejdere at løse bestemte opgaver. De videnskabelige medarbejdere har forskningsfrihed og forsker frit inden for universitetets forskningsstrategiske rammer i den tid, hvor de ikke er pålagt opgaver. Universitetets forskningsstrategiske rammer dækker hele universitetets profil. Rektor eller den, der er bemyndiget hertil, må ikke over længere tid pålægge de videnskabelige medarbejdere opgaver i hele deres arbejdstid, således at de reelt fratages deres forskningsfrihed." AC finder, at der med ændringsforslaget er sket en nyttig præcisering af instruktionsbeføjelsen, således at det nu fremgår af instruktionsbeføjelsen ikke kan misbruges af en leder til at fratage en videnskabelig medarbejder sin forskningsfrihed.

Nr. 16 (§ 15, stk. 1)

Det fremgår af bestemmelsen, at "Rektor nedsætter et eller flere akademiske råd for at sikre medbestemmelse og medinddragelse om akademiske forhold. Der kan nedsættes flere akademiske råd på både samme og forskellige organisatoriske niveauer."

AC støtter muligheden for at oprette akademiske råd på flere niveauer, idet særligt de flerfakultære universiteter med denne mulighed kan forbedre det videnskabelige personales medbestemmelse og medinddragelse i videnskabelige og uddannelsesmæssige samt betydningsfulde intra-universitære anliggender. Således skal AC derfor også foreslå, at opfølgningen efter 3 år, ser på udviklingen for de akademiske råd på universiteterne.

Nr. 20 (§ 15, stk. 5)

Af bestemmelsen fremgår, at "Akademisk råd vælger en formand af sin midte." AC ser denne ændring som en styrkelse af akademisk råd, og dermed det videnskabelige personales medbestemmelse og medinddragelse på væsentlige beslutninger, idet formanden fremover ikke vil være en repræsentant for ledelsen, men netop en repræsentant for den akademiske søjle.

Afslutningsvist skal AC endnu engang opfordre til, at forligspartierne udviser samme lydhørhed over for evalueringspanelets anbefaling om behovet for et nyt styringskodeks for sektoren. En ny høj-tillids strategi, sådan som evalueringspanelet anbefaler, bør ud over en deregulering og redefinering af udviklingskontrakterne som målstyringsinstrumenter også – som nævnt indledningsvist - indbefatte et større selvstændigt dispositionsrum og forudsigelighed i bevillingerne til universiteterne.

Med venlig hilsen

Birgit Bangskjær
Direkte nr.: 22 49 58 55
E-mail: bba@ac.dk